

Οι Σχολικές Βιβλιοθήκες στην Ελλάδα

Από Γιόλα Νταή
Επίκουρο Καθηγήτρια
Τμήματος Βιβλιοθηκονομίας
Τ.Ε.Ι. Αθηνών

Είναι γεγονός αναμφισβήτητο για τη χώρα μας ότι στην ελληνική οικογένεια δεν μπόρεσε ως τα σήμερα να πάρει τη σωστή του θέση το βιβλίο. Έτσι το παιδί, μεγαλώνοντας σ' ένα περιβάλλον ξένο από το βιβλίο, δεν είναι δυνατόν να εξοικειωθεί μ' αυτό, που η χρήση του αργότερα, θα το βοηθήσει να περάσει σωστά απ' το στάδιο της ψυχοσωματικής ανωριμότητας στο στάδιο της ψυχοσωματικής ενηλικίωσης, ώστε με τον τρόπο αυτό να φτάσει στην επιστημονική διάνοηση, στην κριτική στάση απέναντι στις πίστεις του.

Μέχρι τη στιγμή που το παιδί θα πάει στο σχολείο, ελάχιστες ευκαιρίες έχει να γνωρίσει μ' αυτό που λέμε βιβλίο. Μοιραία, λοιπόν, συνδέει το **σχολείο** με το **βιβλίο**. Αν σαν δώρο προσφέρουμε στο παιδί ένα βιβλίο, θα δούμε πως θα το πάρει στα χέρια του χωρίς ενθουσιασμό. Ανοίγοντας ένα διάλογο μαζί του, θα καταλάβουμε πολύ εύκολα, ότι για το παιδί, βιβλίο σημαίνει μελέτη, υποχρεωτική δουλειά, συνεπώς κάτι βαρετό. Έτσι, με τις προϋποθέσεις αυτές, είναι δύσκολο το παιδί να γίνει φίλος με το βιβλίο, χωρίς αγώνα απ' το σχολείο, χωρίς έναν αγώνα πολύπλευρο.

Το βιβλίο, ήταν, είναι και θα παραμένει μια ανεξάντλητη πηγή μάθησης, πληροφοριών και ψυχαγωγίας. Οι ερεθισμοί που προκαλεί, ο προβληματισμός, η δημιουργική αμφιβολία, το άγχος μπροστά στο άγνωστο, που όλα αυτά οδηγούν με την απόλυτη πνευματική ελευθερία στο σχη-

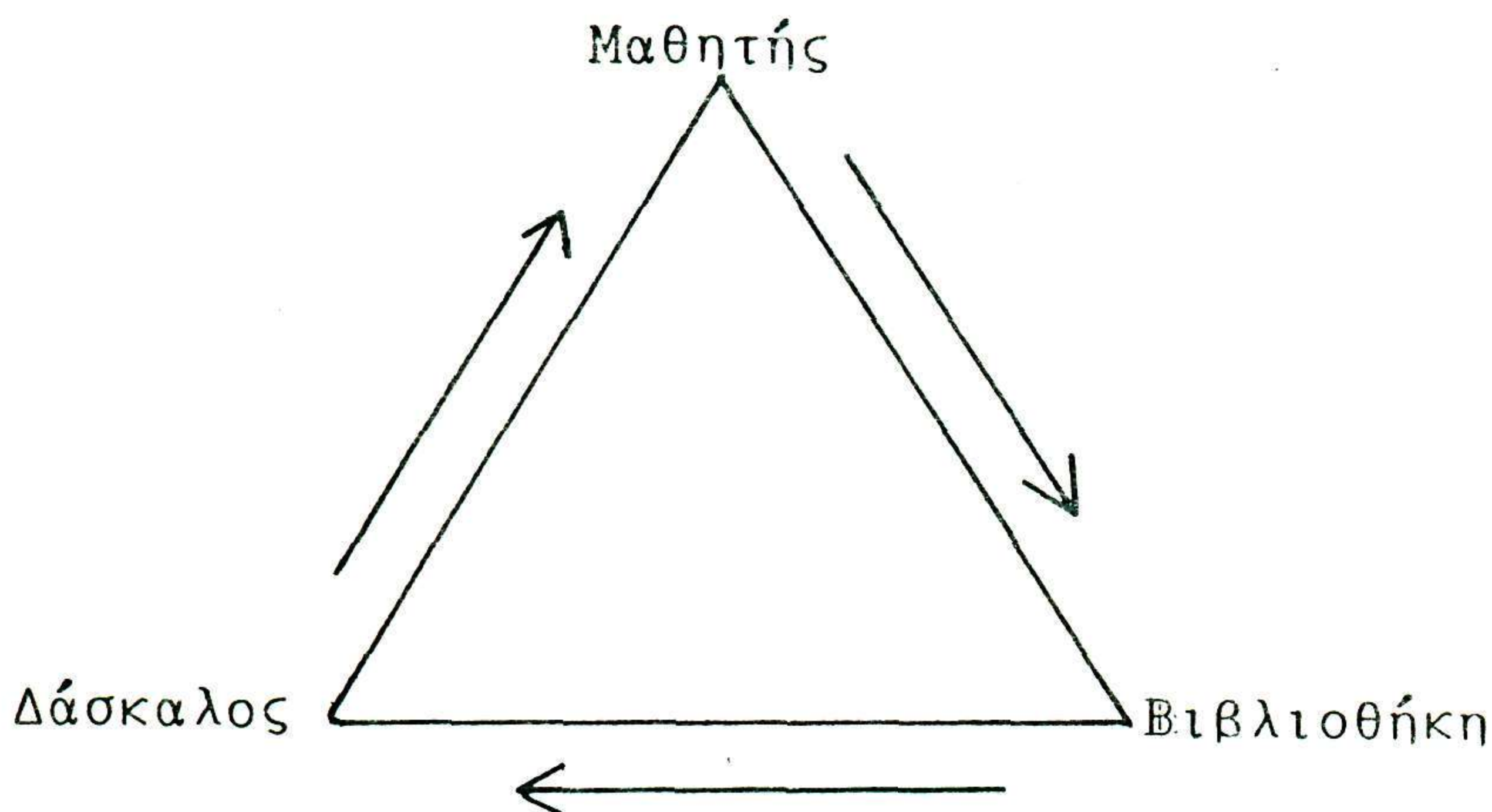

ματισμό της πίστης, της πεποίθησης, της βεβαιότητας, απαραίτητα στάδια για την απόκτηση της αλήθειας, είναι τα πιο γερά θεμέλια, για τη δημιουργία μιας ολοκληρωμένης προσωπικότητας. Εάν υπάρχει αυτή η υποδομή, τότε η δυνατότητα που μας παρέχεται σήμερα με τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και επικοινωνίας (εκπαιδευτικά προγράμματα τηλεόρασης και ραδιοφώνου), θα παίξει το δημιουργικό και αποτελεσματικό της ρόλο.

Αυτό, ήδη, από το 19ο αιώνα έγινε κοινή συνείδηση των μεγάλων Παιδαγωγών και υιοθετήθηκε ως βασική αρχή στα σύγχρονα εκπαιδευτικά συστήματα, με αποτέλεσμα ο Πανεπιστήμονας δάσκαλος, ο μοναδικός φορέας γνώσεων, να ανήκει πιά στο παρελθόν και ο **σύγχρονος δάσκαλος με μια οργανωμένη βιβλιοθήκη** να παίρνει τη θέση του, για ένα δημιουργικό μέλλον, ένα μέλλον, που θα είναι αποτέλεσμα της ελεύθερης ανθρώπινης και ολοένα αντικειμενικής δημιουργικότητας.

Η βιβλιοθήκη γίνεται πια ο **απαραίτητος σύμβουλος** δασκάλου και μαθητή. Μόνο με τον τρόπο αυτό ο δάσκαλος θα προχωρήσει στην εφαρμογή του **σχολείου εργασίας**, με τις **εμάδες εργασίας μέσα στην βιβλιοθήκη**.

Στο σύγχρονο σχολείο, ο μαθητής μαθαίνει να εργάζεται, να δημιουργεί και να είναι ο μικρός επιστήμονας, που αντιμετωπίζει τα μικρά του προβλήματα. Δεν υπάρχει στην έδρα ο δάσκαλος και κάτω οι μαθητές, που μόνο ακούνε. Υπάρχει συνεργασία μαθητών, δασκάλου και βιβλιοθήκης. Εργάζονται πάνω στο **ίδιο** επίπεδο και με τους **ιδιους** όρους. **Δάσκαλος, μαθητής και βιβλιοθήκη**, αποτελούν τις κορυφές ισόπλευρου τριγώνου, που έχουν περιμετρική φορά, αρχίζοντας από το έντυπο και μη υλικό της βιβλιοθήκης και τελειώνοντας σ' αυτό.

Ο δάσκαλος αντλεί από την βιβλιοθήκη και ωθεί και συνηθίζει τον μαθητή στην ωφέλιμη χρήση της.

Η σχολική βιβλιοθήκη είναι απαραίτητη προϋπόθεση για λειτουργία του σχολείου όπως την αντιλαμβάνονται τα ανεπτυγμένα κράτη με τα εκσυγχρονισμένα εκπαιδευτικά συστήματα. Με την έννοια αυτή, στην Ελλάδα, μπορούμε να πούμε **χωρίς δισταγμό**, ότι οι σχολικές βιβλιοθήκες είναι ανύπαρκτες. Οι εξαιρέσεις βέβαια δεν αναιρούν τον κανόνα. Σ'ελάχιστα ιδιωτικά σχολεία λειτουργούν σωστές, από κάθε άποψη βιβλιοθήκες. Θα πρέπει να θεωρούμε ντροπή την τρομακτική καθυστέρησή μας στον τομέα αυτό, συγκριτικά με άλλες χώρες. Ακόμα και στην Τουρκοκρατούμενη Ελλάδα, τα εκπαιδευτικά της κέντρα είχαν αρκετά σημαντικές βιβλιοθήκες.

Διαβάζοντας κανείς τα **τελευταία** στατιστικά στοιχεία 1972-1973 που τμήματος Στατιστικής του Υπουργείου Παιδείας για τις σχολικές βιβλιοθήκες που υπάρχουν, ίσως βρεί παράδοξο πως μπορούμε να καταλήγουμε στα προηγούμενα συμπεράσματα. Ασφαλώς είναι παράδοξο, αν εννοήσουμε τη **βιβλιοθήκη-απολίθωμα**, που μεταβιβάζεται με πρωτόκολλα από υπεύθυνο σε υπεύθυνο δάσκαλο, χωρίς ούτε ο ίδιος να την ανοίξει ποτέ, με το φόβο, μήπως κάτι χαθεί, και χωρίς να ξέρουν τις περισσότερες φορές οι μαθητές τί περιέχει αυτό το ξύλινο παλιό έπιπλο, που βρίσκεται τοποθετημένο στο διάδρομο του σχολείου ή στο γραφείο του Διευθυντή ή κάπου αλλού όπου υπάρχει χώρος, αδιάφορο αν είναι κατάλληλος ή όχι.

Οι περισσότερες υπάρχουν **σαν όνομα**: οι περισσότερες λειτουργούν στα χε τιά και είναι δυνατόν ν'ανοίξουν μόνο περιστασιακά. Πάνω σ' αυτό πιστεύω, πως όλοι μας έχουμε προσωπική πείρα.

Αν ανατρέξουμε στη σχετική νομοθεσία, θα δούμε ότι τόσο το Βασιλικό Διάταγμα (8/20-11-1835), όσο και το τελευταίο (άρθρο 43 του Ν.1566/1985) μετά από εκατόν πενήντα χρόνια (150) συνεχών νομοθετικών ρυθμίσεων, χαρακτηρίζονται από την **ίδια περιστασιακή αντιμετώπιση των προβλημάτων**. Δηλαδή, δεν έχει ληφθεί μέριμνα για την στελέχωση των σχολικών βιβλιοθηκών με **ειδικευμένο προσωπικό**, δεν προβλέπονται **κατάλληλοι χώροι**, ούτε ο **απαραίτητος εξοπλισμός** για την οργάνωση και την λειτουργία τους.

Σε γενικές γραμμές μια σύγχρονη, δυναμική βιβλιοθήκη, πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, είτε βρίσκεται στην επαρχία, είτε στα αστικά κέντρα, πρέπει:

1. Να απευθύνεται και να εξυπηρετεί τις πνευματικές ανάγκες **όλων των παιδιών** του σχολείου.
2. Να διαθέτει υλικό έντυπο και μή, που να μπορεί να καλύπτει τις απαιτήσεις του σύγχρονου εκπαιδευτικού προγράμματος.
3. Να προμηθεύει χρήσιμο υλικό:

α) στους εκπαιδευτικούς

- για ενημέρωση τους σε θέματα κοινωνικά, παιδαγωγικά.
- στο διδακτικό έργο τους
- στην έρευνα γενικότερα, και

β) στους μαθητές

- να βλέπουν το βιβλιακό και άλλο υλικό σαν βοηθό και φίλο
- να καλλιεργούν το πνεύμα της συλλογικής εργασίας
- να αξιοποιούν ελεύθερα τον χρόνο τους.

Προϋπόθεση κάθε προσπάθειας προς την κατεύθυνση ανάπτυξης των σχολικών βιβλιοθηκών είναι ένας **σωστός προγραμματισμός**, που απαιτεί γενναιότητα τόσο στο νομοθετικό όσο και στον οικονομικό τομέα.

Έχει χαθεί πολύτιμος χρόνος για ν' αφήσουμε το θεσμό να εξελιχθεί φυσιολογικά. Για το λόγο αυτό πρέπει να δοθούν ριζικές λύσεις. Το Υπουργείο Παιδείας πρέπει να μεριμνήσει:

- να διαμορφωθούν άμεσα **ειδικοί χώροι** στα ήδη υπάρχοντα σχολεία για τη δημιουργία σχολικών βιβλιοθηκών
- να διορίζει **πτυχιούχους** βιβλιοθηκονόμους για την στελέχωση των βιβλιοθηκών
- ν' αναλάβει την χρηματοδότησή τους.

Η επιλογή του υλικού να γίνεται από ενιαίο κρατικό φορέα, με βάση μια ειδική επιτροπή από **βιβλιοθηκονόμους, παιδαγωγούς και επιστήμονες**, που θα καλύπτει τις βασικές ανάγκες και θα αποτελέσει την **υποδομή** μιας παραπέρα εξέλιξης.

Ταυτόχρονα προτείνεται να ιδρυθούν πρότυπες σχολικές βιβλιοθήκες σε κάθε εκπαιδευτική περιφέρεια που να στεγάζονται σ' ένα συγκρότημα σχολείων της περιοχής και στην περίπτωση της Κύπρου στο χώρο του σχολείου της Παιδαγωγικής Ακαδημίας.

Στις βιβλιοθήκες αυτές να υπάρχει **υπεύθυνος** βιβλιοθηκάριος ο οποίος θα αναλάβει να κάνει σεμινάρια «γνωριμίας της βιβλιοθήκης» στους μαθητές, δασκάλους και καθηγητές της Εκπαιδευτικής περιφέρειας. Θα συνεργαστεί με το διδακτικό προσωπικό (επιτροπή αγοράς) για την απόκτηση υλικού **κάθε μεμονωμένης** σχολικής βιβλιοθήκης, επιλέγοντας τελικά και διαχειρίζοντας τις παραγγελίες τους. Θα συντονίζει και θα διατηρεί μια σταθερή συνεργασία μεταξύ όλων των σχολικών βιβλιοθηκών της εκπαιδευτικής περιφέρειας δημιουργώντας **μια απλή μορφή δικτύου**.

— Όπως και στο εξωτερικό, οι σπουδαστές των Παιδαγωγικών Ακαδημιών και εκπαιδευτικών σχολών των Πανεπιστημίων, να παρακολουθούν μαθήματα Βιβλιοθηκονομίας με πρακτική εφαρμογή, περνώντας τα **βασικά στάδια** οργάνωσης και λειτουργίας μιας σχολικής βιβλιοθήκης.

— Να γίνουν σεμινάρια βιβλιοθηκονομίας στους δασκάλους, που ήδη εργάζονται ώστε να κατανοηθεί ο ρόλος της σχολικής βιβλιοθήκης.

— Οι Σχολικοί Σύμβουλοι ν' ασχοληθούν σοβαρά και επίμονα με το θέμα αυτό.

— Οι δωρεές να ελέγχονται, ώστε το υλικό της βιβλιοθήκης να εξυπηρετεί απόλυτα τον **παιδευτικό** της ρόλο.

— Να καθιερωθεί στα σχολεία μάθημα «χρήσεως βιβλιοθήκης και ελεύθερου χρόνου» στο χώρο της. Τα παιδιά σε άλλες χώρες εξοικειώνονται από πολύ μικρά με το βιβλίο, μέσα στο χώρο της βιβλιοθήκης του σχολείου τους. Μαθαίνουν να ψάχνουν μέσα στο **δικό** τους οικείο χώρο, και έχοντας μια σωστή καθοδήγηση, να βρίσκουν απαντήσεις στα ερωτήματά τους. Υπάρχουν ώρες μαθημάτων σε σχολεία όπου τα παιδιά συζητούν για τα βιβλία που διάβασαν προτείνοντας το ένα στο άλλο ορισμένα και εξηγώντας τους λόγους, για τους οποίους άρεσε ή όχι ένα βιβλίο.

— Να γίνουν ειδικές **ομιλίες - συζητήσεις**, από ειδικευμένους βιβλιοθηκονόμους στα σχολεία, για το ρόλο της σύγχρονης σχολικής βιβλιοθήκης, και επιτέλους

— Οι αρχιτέκτονες του Οργανισμού Σχολικών Κτιρίων να λάβουν υπόψη τους **πως σύγχρονο σχολείο χωρίς βιβλιοθήκη, δεν νοείται.**

Δεδομένου ότι υπάρχουν ειδικές εκπομπές στην τηλεόραση για εκπαιδευτικά θέματα είναι ευκαιρία να παρουσιαστεί σε ζωντανή μετάδοση η λειτουργία μιας σύγχρονης βιβλιοθήκης, ώστε οι μαθητές ν' αντιληφθούν την ωφελιμότητα και την αναγκαιότητα στο χώρο του σχολείου τους. Αυτή η παρουσίαση θα δώσει την ευκαιρία, ώστε **και οι υπεύθυνοι κρατικοί παράγοντες να κατανοήσουν πόσο μεγάλη είναι η ανάγκη να ιδρυθούν, να οργανωθούν και να λειτουργήσουν σωστά βιβλιοθήκες σε όλα τα σχολεία όλων των βαθμίδων.**

Έτσι το παιδί, με τη βοήθεια του δασκάλου και της βιβλιοθήκης θα έχει σύμμετρη εξέλιξη σε όλες τις όψεις της προσωπικότητάς του, ώστε ν' αποκτήσει επίγνωση του αληθινού του προορισμού για να ζήσει σαν ανεξάρτητος άνθρωπος σε πλήρη όμως αρμονία και με τους συνανθρώπους του.-

Σας Ευχαριστώ
Γιόλα Νταή